

korenin vleže, in spomladi precej rasti začno, in jim kaka suša manj škoduje, ker se jim prilivati ne more. Zatorej je pa v tacih krajih boljše sejati seme.

J. Z.

Besedica o razdelitvi pašnikov.

Da je postava, katero je osnoval kranjski deželni zbor, pravo zadela, da je pri razdelitvi sopašnikov (gmajn) ovcam pustila potrebne prostore, potrjuje nam sledeča skušnja, o kateri govori goriška „Domovina“ tako-le:

„Razdeljujejo naj se le take gmajne, ki se dajo zboljšati in v boljše pašnike ali pa v rodovitne njive predelati. Kjer je pa gmajna tako kamenita, da ni za drugega nego za ovco, ondi je taka razdelitev vsem vaščanom v očitno škodo. To je skušnja vseh naših sosedov, ki so svoje kamenite gmajne na Krasu razdelili. Dokler je bila gmajna skupaj, imeli so ovce in vzajemnega čednika. Ovca jim je bila velika dobrotnica; od nje so imeli obleko, plahto za posteljo, jagmeta, mleko, sir, gnoj itd. Ko so pa gmajne razdelili, koj so zapazili, da s koscem, ki ga je vsakteri za del prejel, si nikdo nič pomagati ne more, zato so siromaki veči del bogatinom poprodali, in kmali ni bilo ne ovce ne gmajne, ostala jim je le revščina, ki se jim vsak dan bolj v hiše vriva. Že več časa vpijejo časniki: „razdeljajte gmajne!“ Teh misli sem tudi jaz, toda z zdravimi prevdarki, ki so pa, žalibog, med ljudstvom vsak dan bolj redki.“

Gospodarske novice.

* Petero telet je krava nekega kajzarja storila v vasi Besland poleg Demmina na Pruskem; dva sta junčeka, troje pa telic. Eno je kmalo poginilo po rojstvu, ostala štiri so bila majhna, pa prav lepa, živahna živinica. Matere ti petorčki niso zelo oslabeli; kazala je neko posebno veselje nad svojo družinico. — Mi pa zapišemo to dogodbo v naš list zato, ker je čudo redka prikazen, ki se v sto letih komaj enkrat primeri.

Iz državnega zbora.

O postavi za ljudske šole.

Govor dr. L. Toman-a v zbornici poslancev 22. aprila.

(Po stenograf. zapisniku.)

Jaz trdim, da je predlog te postave zoper državno ustavo, zato tudi zoper deželne ustave, ker sta v zvezi 11. in 12. §. osnovne postave o državnem zástopu, državni ustavi in deželnih ustavah; to vrh tega, kar je bilo že rečeno, še izpeljujem iz naslednjega:

V 11. §. je razločno izrečeno, da ima državni zbor pravico „postave dajati“ o vseučiliščih, al o ljudskih šolah ima pravico načrtati splošna osnovna načela. — Kdor pa predlog te postave vzame v roke, postavo s tolikimi §§. in s tako drobnimi določbami, ki deželam v mnogih ozirih jemljó pravice, ta mora gotovo spoznati, da ta postava daleč daleč sega čez pravice državnega zbora vsled 11. §. osnovne postave o ljudskih šolah.

Jaz dalje trdim, da ta postava ni le zoper 11. in 12. §. osnovne postave, temuč tudi zoper druge §§. državne in deželne ustave. V 19. §. osnovne postave, ki določuje pravice in dolžnosti državljanov, navedli smo pravico narodov o likanju njihovih jezikov. — Moja gospôda! Ta postava tudi v tem obziru ni ustavna, ker je zoper pravice narodov. V §§. 6., 17. in 31. so iz-

govorjena določila, ki so zoper navedeni 19. §. Šesti §. pravi, da deželni šolski svet določuje učni jezik in drugi deželni jezik, ki se ima učiti. Ali naj tedaj deželni šolski svet ima pravico določevati učni jezik? Ali ta pravica ni komu drugemu pri-sojena v 19. §.? — Morda se mi poreče, da vsled 6. §. to določujejo oni, ki plačujejo šolo? Toda ta §. govori le o tem, da se ti imajo „poslušati“. Ali je „poslušati“ morda več nego „vprašati“, in potem po odgovoru ravnati ali pa ne, kakor je komu všeč? Jaz dalje vprašam: kaj neki so postave, v 6. §. tega predloga navedene, ako ima to določevati deželni šolski svet, kateri nima pravice do nobene določbe, in je le izvršilni urad, ki spolnuje te postave? Pravica ozir jezika je v 19. §. sploh izrečena, deželno postavodajavstvo pa jo posebe odmeri deželi, to je tudi storil zbor dežele, kateri sem jaz zastopnik.

Ali je po 31. §. take postave zahtevam narodov, ki si hočejo v svojih deželnih zborih sami določiti učni jezik, vstreženo, če ima minister sam po svoji všeči pravico, učiteljskim pripravnicam določevati učni jezik? Je mar minister uka izvor pravice 19. §. nasproti, večni pravici narodov nasproti, da se izobražujejo v svojem jeziku, toraj tudi, da se učitelji omikujejo v svojem jeziku? Jaz nobenemu, tudi sedanjemu ministru uka ne morem pripustiti, da bi on s svojimi uradniki določeval jezik, v katerem naj se izobražujejo učiteljski pripravniki.

Sedanji minister bogočastja in uka bodi kakorkoli hoče razsvetljen in liberalen, vendar mu jaz ne morem prepustiti, da on narodu, kteremu sem jaz zastopnik, določuje jezik, v katerem naj se likajo učiteljski pripravniki; saj je že pokazal, da ne zná njegovega jezika, kajti on mu je po sedanjem njegovem stanu in morda le po njegovem bitji odrekel sposobnost, narod voditi k omiki. (Dobro! na desnem središču.) Določno mu moram zaklicati, da v tej stvari minister krivo sodi, ker ne pozná jezika. Niti on, niti kateri njegovih uradnikov temeljito ne zná slovenskega jezika. Kolikorkrat se je tukaj govorilo o njem, vselej so si gospodje podpisali spričalo, da sodijo o stvari, kakor nekdo, ki je ne pozná, in jaz jim z Göthe-jem kličem: „Ljubi prijatelj! Ako ne znaš brati kakega pisma, vedi, da tega ni vselej pismo krivo. Pisava utegne jasna biti, a v glavi ti ni jasno“. (Dobro! na desnem središču.) Rečem vam, gospôda, ta stvar ministerstvu ni jasna, ker je ne pozná.

V 17. §. je dalje izrečeno, da se v mestnjanskih šolah mora nemščina učiti. Temu jaz nikakor ne morem pritrditi. Ako hočemo to imeti, bomo si že sami dali deželno postavo; ta §. je obrnjen zoper vse, ki niso nemškega rodú; in da je samo to načelo v postavi, že s tem bi ta postava žalila pravice vseh nenemških narodov avstrijskih. — Gospôda moja! Nekdaj so skušali ponemčiti nas po tem-le načinu: otrokom so žugali z mnogovrstnimi kaznimi, verige s krogliami so jim navezovali na roke, dokler so slovenski govorili in niso znali nemški, — dokler otrok ni govoril nemški, obesila se mu je tabla z napisom „slovenski osel“. To se sedaj sicer več ne godí, a nikar ne mislite, da ne poznamo vaših nemčevalnih namer, s kterimi hočete z liberalnimi načeli ponemčiti in popačiti narod. Toda to se vam s svobodo tako malo posreči, kakor nekdanj s sužnostjo (dobro! dobro! na desnem središču). Prepričan sem, da bodo besede, ktere tù govorim, odmevale v srcih vseh nenemških narodov, in svarim vas, gospôda moja, svarim sedanje ministerstvo zlasti ministerstvo uka, katero je nastopilo pot „svobodne“ sile, zdaj s kakovim ukazom, zdaj s kakovo postavo, ktera nemški jezik vsiljuje vsem narodom, — svarim vas zato,

da si na glavo ne nakopljete prevelike opozicije, ktero gotovo zmore to načelo, ohrani pa narode vkljub vsem vašim zvijačam in postavam. (Dobro! na desnem središču.) Da gre po načelih gospoda ministra uka in njegovih uradnikov, na večne čase smo obsojeni neomiki, s tem pa tudi izpostavljeni daljnemu očitjanju, da smo surovi in neomikani narod. Gospôda moja! Jaz protestujem zoper to, da se nam, ko zahtevamo avtonomijo za svoj narod, očita, da to zahtevamo zaradi tega, ker je narod naš surov; jaz protestujem zoper to, da bi naš narod bil surovejši nego so drugi narodi, češ, da nima tolike prirodne sposobnosti in omike, in da bi le rodoljubi namesti države morali skrbeti za izobraževanje narodovo. Ako zahtevamo avtonomijo, gotovo se nam ne more tako ugovarjati, kakor je ugovarjal govornik leve

strani, kajti naš narod ni na tako nizki stopinji omike. Da pa bi tudi bil na nižji stopinji, nego nemški, tega krivo je načelo, ktero hočete vi — in to še v večji meri — nadaljevati. Da ste naš narod o pravem času in s pravimi sredstvi mikali in izobraževali, gotovo bi z nemškim narodom stal na enaki stopinji; morda bi ga bil tudi prekosil v mnogem obziru. Zagotovim vam, gospôda moja, da nas nikakor ni volja, narodovo samostalnost žrtovati niti kateri osebi, niti kateremu ministerstvu, niti kateri stvari, niti kateri kolisistemi; po tej postavi pa, naj ima v sebi še tako liberalna načela, bila bi žrtovana. (Dobro! na desnem središču.)

(Konec prihodnjič.)

Rusko-Puškinovih Petero

v slovenskim jeziku svobodno petih po Ivanu Koseskim.

V. Car Saltan in knez Gvidon.

Pravlica.

(Dalje.)

Pride h kraju. — Čuj, kričanje!
Na pomoč kukavno zvanje!
Vidno je na morju spor,
Mala vojska djal bi skor.
Morje burne slape vije,
S krokerjem labud se bije,
Ta se suče krog in krog,
Pa premagan skor je vbog.
Krokar puhne, ta se vgane,
V drugo, v tretje krokar plane,
Zmir na novo, zmir in viš,
Zdaj bo sila, zdaj bo križ.
V hipu tem zasiče strela,
Kraljeviča pšica smela,
Sik! sik! sik! ter v isti krat
Krokarju preterga vrat.
Ta kričé se v morje zverne,
In kerví, ostudno černe,
Vsakimu de zdi se sanj,
Čuda mnogo stoči vanj.
Careviča večji diki
Bil je kvar o tej priliki,
Zderkne v morje de iz rok
Samostrel mu, žali Bog!
Vraga krog labud obširno
Plava zdaj ponosno mirno,
Včasih bliža se mu vmah,
Da mu v rebra pah na pah;
Se vertí in šale vganja,
Careviču se priklanja,
Ter po rusko dá mu tak
Žive hvale glasen znak:
O, carevič, moj spasitelj,
Ti mogočni moj rešitelj,
Ne žaluj, od zdaj de još
Tri dni jedel nič ne boš.
Ker nezgoda ta je k sreči
Tvojih del korist nar večí,
Mnogo slave, prida več,
Tik sta, vedi, tvojih pleč.
Nisim, kar se zdim ti, tica,
Ja kraljeva sim divica,
Krokarja ti nisi vžgal,
Černošolcu smert si dal.
Nikdar tebe več ne zabim,
Zate v brigi ne oslabim,

S tabo zmir bo moja moč,
Hodi z Bogam, lahko noč!
To izrekši tica zgine,
Sin in mati, dan ko mine,
Čas ko pride sanj in veš,
Gresta spat, pa — clo na teš.
Sin zbudi se, tre očesa,
Muhe nočne z glave stresa,
Gleda lep in vidno mlad
Pred seboj ponosni grad.
Množ poslopij je velika,
Hiša hiše se dotika,
Cerkev je, zvonikov tam,
De prilike zmanjka nam;
Samostanov brez števila,
Nun in mnihov sila, sila,
In prostora krog in krog
Zid peljan je v siv oblok.
Vse zlatá, srebrá se bliska,
Ljudstva taka tma pritiska,
Vmes de veržena igla
Komaj prišla bi na tla.
Sin pokliče mater milo,
De pregleda čuda silo:
„Jenja, majka, sreče stud,
Vse zamore moj labud!“
Sin in mati gresta v mesto,
Lepo, gladko, svitlo cesto,
Urno dalej, notri sta,
Vsa na nogah množica;
Stegne, ulica šumijo,
Vsi zvonovi se glasijo,
„Slava! dika!“ krog doní,
Nemiga v tem kraju ni.
Ko nasprot so vsi derdrali,
Kor po cerkvah Boga hvali,
In kočij, kar spremi jih,
Ni mogoče šteti vsih.
Polno not lepot bogatih,
Spredej konj v opravah zlatih,
Toliko, de djal bi kdo,
Peska v morju več ne bo.
Vse ju diči, vse ju slavi,
Sinu blesketa na glavi
Svitla knežka krona že,
Kar na tron ga posadé.

Tak dognana reč je bila,
Mati v to je dovolila,
Vladati začel je on
Pod imenam: Knez Gvidon.
Puha sapa termoglava,
Bistro v morju barka plava,
Silnimu valovju vprek
Lomi pot si v daljni tek.
Zadoní — začetka lasno —
Rase — zdaj vse jednoglasno:
„Glejte, na otoku tam
Čudna stvar se kaže nam!
Pust je bil pred malo časa,
Dal ni čuti merve glasa,
Dom merčesa, grilov, kač,
Glejte, zdaj je vse drugač.
Krasno mesto tam se vidi,
Vse je zlato, strehe, zidi,
In ta lep, širok pristan!
Komu bil bi lepši znan?
Je glasovje še donelo,
Ko iz topa zagromelo
Je na gradu — vidni znak
Za postoj je strel enak.
Pride glasnik! „Na kosilo
Knez povabi družbo milo,
Kar na barki ljudstva je,
Pogostiti hoče vse.“
Aj, veselje! Kdo bi prašal,
Kdo se branil, kdo odlašal?
Vsi mornarji, važen roj,
So po koncu, v šajki koj.
Prihitijo berž do kraja,
Urno v grad, in sredi raja
Krog puhteče mize že
Kolobaroma sedé.
Knez veljavno se obnaša,
In mornarje zadnič praša:
Vi gospodje slavnih cen,
Kaj in kam je vaš namen?
Ti na to v odgovor dajo,
De povsot se vesti znajo,
Terg jim prvi je poklic
Z mehi sobolov, lesic:
„Več dežel smo obhodili,
To in uno naročili,
Bodi ti dovolj v odvet,

ali od solnca; ter ali na skalovitem, peščenem, plitvem, ali pa na debelem, ilovnatem svetu, ali pa na dobri zmešanici, kjer je, postavimo, polovica apnice, en del ilovne, en del kremenine, ki je tak svet za vse popolnoma dober: dela vse to velike razločke in razno vrednost. Malo, pa dobro posestvo, če je dobro obdelano, dá večji dobiček, kakor veliko slabega posestva, kjer je veliko dela in veliko stroškov, pa malo vžitka.

Ker so zdaj vse kmetije po dodelani odškodbi od svojih poprejšnjih grajščin odvezane, je kaj zelo želeti, da bi se zemljišča tudi povsod zložila, to je, da bi posamesni posestniki se med seboj pogodili in raztresena posestva, njive in drugo tako med seboj zamenili, da bi vsak posestnik svoje posestvo skup imel, kar bi mu potlej obdelovanje in obvarovanje svojega posestva kaj zelo polajšalo.

Iz državnega zbora.

O postavi za ljudske šole.

Govor dr. L. Toman-a v zbornici poslancev 22. aprila.

(Po stenograf. zapisniku.)

(Konec.)

Ako se Vam je že poprej iz družih važnih stališč človeškega življenja dokazalo, da svoboda v tej postavi ni našla prostora, pravim Vam jaz, da tudi iz tega stališča, na katerem jaz stojim, v tej postavi pogrešam vsake svobode, sicer bi se bilo to vprašanje prepuščilo deželnim zborom, da bi ga rešili.

Al še iz drugega obzira bodem ovrgel to postavo. Trdim, da je v materijalnem in bistvenem obziru popolnoma napačna.

Nisem sicer učitelj, a zdi se mi, da ni treba biti učitelj, zdi se mi, da je treba le sploh ktero ljudstvo poznati, ne more biti izključljivi nemško-avstrijsko ali ktero drugo avstrijsko ljudstvo, ampak da je treba le ktero izmed ljudstev poznati, kakoršna so sploh zdaj v Evropi, in ne bo se moglo trditi, da bi se smelo od otroka kmečkih roditeljev toliko tirjati, kakor se od njega tirja v §. 3. te postave, ampak pritrnilo se mi bo, da se je storilo v postavi več, kakor je potrebno, in storilo se je to na škodo uspešnega podučevanja.

Gospôda moja! Kaj se zahteva v ljudski šoli? Kaj naj se otroci učé? „Nauk vere“, to je naravno. Na dalje s kratka se zahteva jezik. Tù se ne vé, ali naj se otroci učé jezik govoriti, brati ali pisati? In na kateri jezik se je tù mislilo, na materini ali na kterega drugega? — Branje je v §. 3. popolnoma izpuščeno. Čudno je, da se branje v §. 21. naravnost navaja med učnimi predmeti, v §. 3. pa ni omenjeno. Tako postavodajstvo, to moram reči, zdi se mi vsaj precej površno delo! — Otroci se morajo na dalje učiti najvažnejše reči iz natoroznanstva, iz zemljepisja in iz zgodovine s posebnim obzirom na njih domovino in pa ustavo svoje dežele. V §. 21. se lahko prepričamo, da morajo otroci vse to popolnoma znati, kader 14 let stari zapusté šolo.

Gospôda moja! Pri takih okoliščinah morali bi še mi vsi v šolo iti; dasiravno smo tukaj ustavo naredili, vendar se vsak dan o njej pričakamo. Eden trdi to, drug drugo, mi menda sami ustave popolnoma ne poznamo, in otroci, ki bi se hoteli pri spremenljivem političnem življenju v Avstriji ustave temeljito naučiti, morali bi se skoraj vsako leto iz novega učiti. (Pravo! v desnici in sredini.) Na dalje se tirja geometrično oblikoslovje, telovadba za kmečke otroke, ki že tako od domačega dela utrujeni v šolo prihajajo.

Vprašam Vas — in zadeva je jako resna — Vam je bilo mar za avstrijske razmere in razmere avstrij-

skih narodov, ali sploh kterega naroda, ko ste določevali take abstraktne učne predmete?

Našim narodom je treba, da se vsak popolnoma nauči materinega jezika, ker mu le ta more pomagati, da si pridobi še družih znanosti; potem pa je treba, da se otrok seznaní s tem, kar tirjajo posamesni poklici. Ljudstvo naj se učí, kako naj si primerno zida svoje hiše, kako naj skrbi za čista, zračna in svetla stanovanja, kako naj si pripravlja svoj živež. Otroku naj se podučuje, da bo poznal človeka, da bo vedel, kako naj se gledé hrane in zdravja vede, kader mu zdravnik ni pri rokah; otroku naj se učí, kako se polje obdeluje, kako se gozdi zboljšujejo; otroku naj se vadi najpotrebnejih hišnih del in domače obrtnije.

Ali je vsega tega kaj v postavi najti? Ne! Vi hočete stvariti učene, pa petnajst let stare kmečke dečke. Po 15. letu naj se hodijo 5 let sprehajati, kasneje stopijo v vojsko, in gospodje so! Kdo bo pa delal, kdo ustanavljal državno blagostanje, kdo bo plačeval davke? Za to bodo morali se vé da oni gospodje skrbeti, ki hočejo med kmečke otroke razdeliti take svobodnostne vednosti.

Ugovarjalo se mi bo, da je postava za posamesne dežele napravila marsiktero izjemo od tega §. 3. Jaz pa ne maram izjem za narod, kterega zastopam; jaz nočem izjeme, ktere nemški narod ne potrebuje, pa tudi nemškemu narodu, za kterega ste Vi to postavo naredili, ne bode teknila Vaša postava. Izvzeto je le to, koliko časa imajo otroci šolo obiskovati. Pa tudi v tem obziru je naravnost določeno, da sme otrok še le v prvem polletju 14. leta šolo zapustiti in da bo morebiti deželni zborom dovoljeno, še krajši čas odmeriti. Ako pa se skrajša čas šolskega obiskovanja, ostane nam ta nasledek, da se otrok, ki bi se imel težkih neizvzetih predmetov §. 3. v krajšem času naučiti, celó nič ne bo naučil. Potem pa smo svoj namen tem manj dosegli, kajti nam ne gré za to, koliko časa se otrok učí, ampak kaj naj se učí. — Drugi paragrafi, ki o izjemah govore, obravnavajo samo sposobnost učiteljskih pripravnikov. Ti paragrafi so majhne važnosti, poprej omenjeni pa so prevažni za vsak narod, tudi za nenemške.

Pa kaj celó te izjeme pomenijo? Ker določila, ktere ste izjemoma prepustili deželni postavodaji, tej že tako po ustavi pripadajo, ste tudi s tem prepuščevanjem skrajšali našo pravico, ker nam to, kar ste nam danes milostljivo dali, vsako uro zopet lahko vzamete; mi pa nočemo to sprejemati kot darilo, kar nam gré po naši pravici. To pa moramo izreči, da Vaše postopanje nam kalí naše pravice. Deželni zborom sicer ni nič pripuščeno, kakor to, da smejo šole in učitelje vzdržavati; za to naj bi deželni zbor smel skrbeti, v učnem obziru pa bi po Vašem ne imel nobenega upliva in gledé šolskega vodstva nobene sodbe. Šolsko vodstvo pa je zares največe važnosti. To pravim Njih ekselenciji gosp. ministru uka, da nam nič ni tako pri srcu kakor to, kako se imajo naši otroci izrežati, in da se imajo otroci po splošno priznanem načelu podučevati v narodnem, materinem jeziku, sicer je poduk golo trpinčenje in šolmosterska surovost. To tirjamo kar najbolj odločno, tega pa ne moremo pričakovati, ako ima učiteljska pripravnišča in določevanje učnega jezika v rokah ministra uka, kteremu se zdi naš jezik nesposoben, ki ga toraj ne bo nikdar vpeljal.

Jaz le želim, da bi učni minister enkrat prišel v deželni zbor, v kterem sedim jaz in tovarši mojega prepričanja. On bi se tam prepričal, da je naš jezik sposoben tudi za parlament, da mora toraj biti tudi primeren za ljudske in srednje šole. Kaj pa da, našega jezika ne poznate — in kar jako obžalujem —

še dolgo bomo morali čakati, predno se bo na mestu, na katerem sedi minister uka, razumel naš jezik! Vsaj pa bi bilo želeti, da bi se on v tej zadevi posvetoval z možmi, ki bi ga mogli o tem bolje poučiti.

To je torej gotovo, da je šolska postava proti ustavi, proti deželnim pravicam, da je tudi proti §. 19. postave o splošnih državljanskih pravicah, da je tudi proti priznanemu načelu enakopravnosti vseh narodov, da greši proti zdravemu poduku v materinem jeziku, da ima naravnost ponemčujoče namene, in da se jej protivi tudi ta okoliščina, da otrok, ki se ima s sedmim letom

začeti učiti, ki pa ima potem ostati v priprostem, delavnem življenji, vseh teh učnih predmetov ne more prebavati. Mogoče je otroka tudi duševno umoriti.

Iz vseh teh razlogov in pri ogromnem delu, ki se ne dá razbrati in vrediti, ni mogoče kaj družega nasvetovati, nego naj se popusti ta postava; jaz bom toraj za ta nasvet glasoval, in le želim, da bi to postavo zadel taka osoda in da bi se pa pri novem posvetovanji tako izdelala, kakor jo tirjajo avstrijske razmere, ne pa kakor jo je morebiti kdo po želji, svetu in ukazu ministra uka za plačo izdelal po tujih izgledih. (Pravo! pravo! v desni sredini.)

Rusko-Puškinovih Petero

v slovenskim jeziku svobodno petih po Ivanu Koseskim.

V. Car Saltan in knez Gvidon.

Pravlica.

(Dalje.)

Mimo ostrova Bujana
V carstvo slavniga Saltana
Žene veter dan in noč
Urno barko puhajoč.
V delji se zazre dežela,
„Subi kraj!“ je glas veršela,
Barka plunka že v pristan,
Ljudstvu vsim prihod je znan.
Car Saltan povabi v gosti
Vse mornarje k mizi prosti,
Zmir za njim čez dol in kom
Ukomarjen vratolom.

Tiho car sedí v dvorani,
Njega krog ministri zbrani,
Tmav pogled je jasen gerb,
Serce de mu grudi skerb.
Sestri dve pa z Babariho
Pazite pozorno tiho

Vse besede skoz in skoz,
Kaj izleze — gad al gos?

Ko so vsi ob mizi bili,
Praša car: Prijatli mili,
Kam, čemú, pokaj, in kod,
Je težavna bila pot?
In domá — je dobro, hudo,
Vam je znano kako čudo,
Ste prijatli, je prepír,
Al bo vojska, al bo mir?

Vodnik reče na prašanje:
„Ni nikjer preslabo stanje,
Cenili smo ves ta svet,
In povsod se dá živeti.
Čudniga je scer veliko,
Vender čudov prvo sliko,
Nam enake znano ni,
Vid'li smo pretekle dni.

Bil je sterm otok nedavno
V morju pust, pripraven ravno
Le za gade, gnjezda tic,
Neobljuden kraj mravljič.
Se ni želo, se ni paslo,
Nič ni skor na njemu raslo,
Samo sred nebrojnih gob
Lep, visok, in senčen dob.
Zdaj popotnim je očitno
Lepo polje rodovitno,
Mestu ki na njem stoji
Na tim svetu para ni;
Pozlačene strehe, zidi,

Cerkve, hiše, krasovidi,
Vertogradi, lehe rož,
Vsiga neverjetna množ.
Gradu temu čisto zlatim,
Tak velikim, tak bogatim,
Ukazuje knez Gvidon,
Ki ti pošle svoj poklon!“

Car Saltan se grozno čudi
Rekši: „Ak me smert ne zgrudi,
Knez Gvidona, vbij me grom,
In te čuda vidil bom!“

Sestrama pa ni po volji,
Zdi se jima mnogo bolji,
Koj začetka, tak al tak,
Zabraniti čin enak.
Z Babariho, zvito babo,
Zmedejo vse tri, ne slabo,
Zamotano pusto reč
Bolj in bolj, in zmirej več.
Starji vpije, kaj še, kaj še,
Take muhe so za mlajše,
Klamam kdo verjel bi tem?
Ja za večji čudo vem! —

„Znajte, tak pristavi zlobna,
V gojzdu nekim — hosta drobna
Rase v njemu tesna zlo —
Je drevesce jelkovo.
Veverca pod jelko poje
Čudno sladke pesmi svoje,
Čivka, žvižga medju tem
V ostermenje ljudu vsem.
Zraven pa oreške tare,
Lešnike izverstne šare,
Muzikalno vedno v takt,
Zerno vsako je smaragd,
Čisto zlato so lupine,
Delo noč in dan ne mine,
Tak zlatovja krog in krog
Silno velik je oblog.“

To de bilo bi mogoče,
Car Saltan verjeti noče,
Zlo jezi se naš komar,
Skor bi serda počil kar.
Zašumi okoli tetke,
Skusi dva in tri zaletke,
Ter ji želo zasadi,
Ta se koj na tla zvalí.
Desniga očesa sredo

Ji zadene, bola blede
V rokah družih pusti on,
Ter skoz okno ferkne von.
Tetka cvili ljute rane,
Družba vsa na noge plane,
Vjeti zverče, pa gorjé,
To je varno v delji že.
Se ko pih naprej poganja,
Včasih tak prikazen sanja,
Je domá, na svitli tron
Vsede spet se knez Gvidon.

In na novo k morju hodi,
Dnes bo zvedel kaj on sodi,
Ker nemirna voda je,
In labud mu bliža se.
Zdravstvuj, knez ti moj prekrasni!
Pust si kakor dan nejasni,
Ktera skerb terpinči te?
Tak labud ga prašal je.
Huda želja dans me peče,
Mu Gvidon v odgovor reče,
Čuda nekiga de slast
Prišla meni bi v oblast.
Rase, slišim govoriti,
Znalo bi resnica biti,
V nekim gojzdu gostim zlo
Rdeče hojkice drevó.
Veverca pod hojko poje
Čudno sladke pesmi svoje,
Čivka, žvižga medju tem
V ostermenje vsim ljudem.
Zraven pa oreške tare,
Lešnike izredne šare,
Muzikalno, vedno v takt,
Zerno vsako je smaragd.
Čisto zlato so lupine,
Delo noč in dan ne mine,
Tak zlatovja krog in krog
Silno velik je oblog.“

Koj labud na to mu skaže:
Istina, in glas ne laže,
Slišal kar si, vse je res,
Nič hiperbole ni vmes.
Skoz in skoz je vse gotovo,
De raduješ se na novo,
Ti povem de čudo to
Moja znajdba je celó.
Ak te v istini raduje,
In kaj prida ti nasnuje,*